

Między Polską a Czechami

1. Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania.

Książę Przemysław I Noszak – naczelnikiem związku książąt polskich

Około 1383 roku powstał na Śląsku Związek Książąt Polskich, który za cel postawił sobie utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa na Śląsku. W 1396 roku Przemysław I Noszak obrany został jego naczelnikiem. Członkowie Związku na wspólnym spotkaniu ustalili zakres jego działalności, a mianowicie zwalczanie rozbójników, którzy gwałtowali księstwa Śląska i Polski. Walka z pogranicznymi rozbójnikami leżała bowiem zarówno w interesie króla Polski, jak i książąt śląskich. W celu zespolenia wspólnych działań Polski i księstw śląskich Przemysław cieszyński, już jako naczelnik Związku, w 1397 roku udał się do Krakowa, aby omówić sprawy z tym związane z królem Polski Władysławem Jagiełłą. Zabiegał również o zawarcie porozumienia w sprawie tępienia pogranicznych rozbójników. W rezultacie prowadzonych pertraktacji układ taki został podpisany i obowiązywał przez okres trzech lat.

Wykorzystano materiały z niżej wymienionych pozycji – dowolny wybór.

Historia Śląska od najdawniejszych czasów do roku, t. I, red. S. Kutrzeba, Kraków 1955;

Szafrański F., *Kartki z dziejów piastowskiego Śląska. Materiały regionalne dla szkół dolnośląskich*, Wrocław 1982.

1. Określ rodzaj źródła.

2. Dokonaj selekcji informacji i powiedz, jakie były przyczyny powstania związku książąt śląskich? Kto był inicjatorem jego powstania?

3. Dlaczego Przemysław udał się do Władysława Jagiełły?

4. Wykorzystując mapę lub atlas, podaj trasy szlaków komunikacyjnych: Kraków, Praga, Wiedeń.

5. Wymień miasta, przez które przebiegały szlaki komunikacyjne.

Między Polską a Czechami

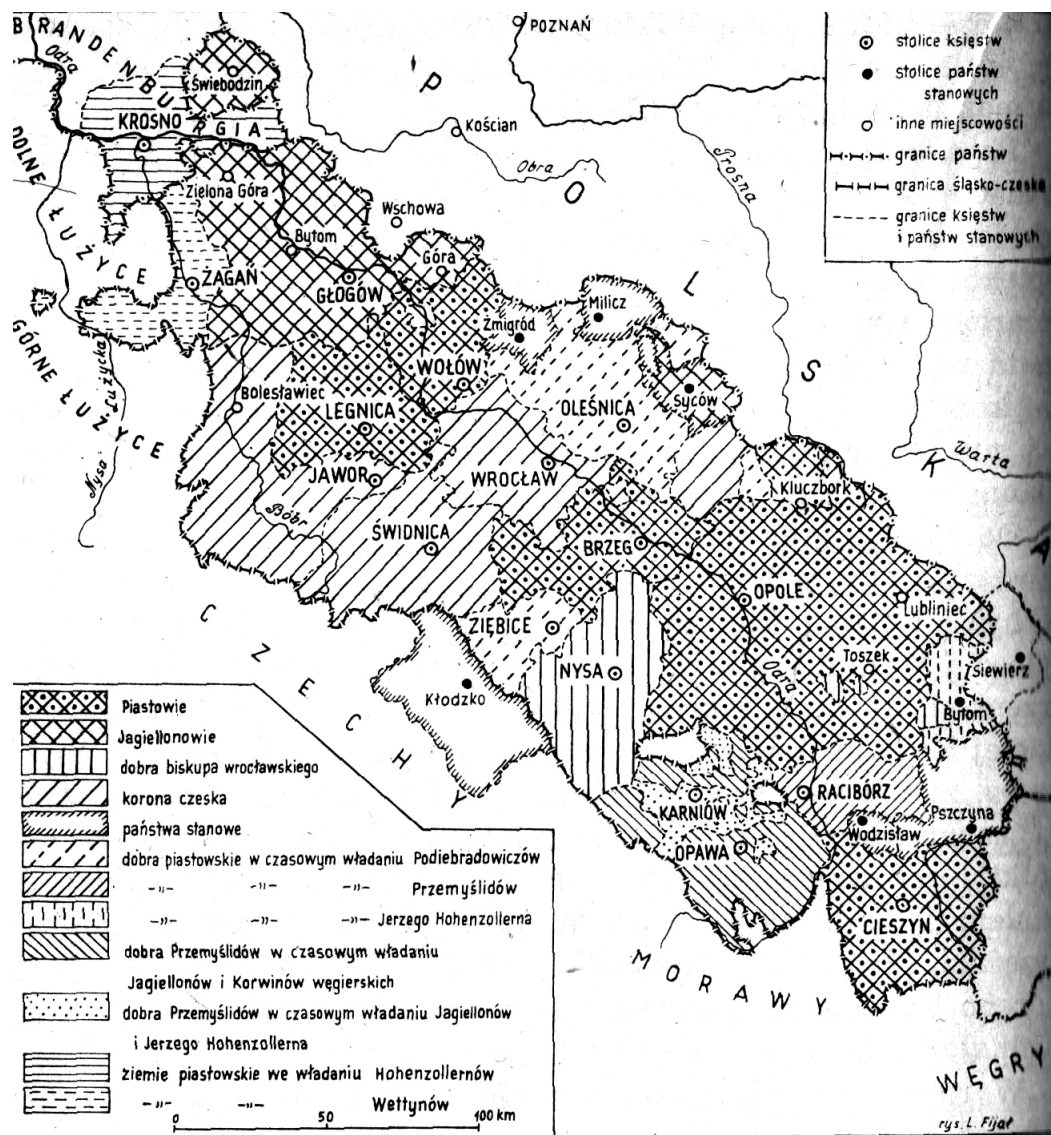
2. Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania.

Przeciw Jerzemu z Podiebradu uformowała się opozycja czeskich katolików, morawskich i śląskich z miastem Wrocławiem. Wspólnie słali poselstwa do króla polskiego Kazimierza Jagiellończyka i, według Idziego Panica, jako jednego z argumentów, który miał skłonić króla do interwencji, użyto stwierdzenia, że „*Śląsk był polski i że mieszkająca na nim większość ludności to Polacy (...), po raz pierwszy pojawiły się podstawy prawne do unieważnienia związków lennych księstw śląskich z Pragą z lat 1327 i następných zgodnie z obowiązującym prawem papież lub cesarz mógł to uczynić jedynie w określonych okolicznościach; sprzeniewierzenie się przez władcę prawowiernej religii, taką podstawę dla działań papieskich stanowiło*”.

Panic I., *Śląsk Cieszyński w średniowieczu, t. II*, Cieszyn 2010, s.162.

1. Czego domagali się katolicy?
2. Jak uważasz, czy istniała możliwość przyłączenia Śląska do Polski w okresie ich panowania?
3. Jaka rolę w wystąpieniu przeciw Jerzemu z Podiebradu odegrał związek oponentów?

3. Na podstawie poniżej zamieszczonej mapy odczytaj stan posiadania dzielnic piastowskich.

Śląsk w latach 1490-1526, za: Boras Z., *Książęta Piastowscy Śląska*, Katowice 1974, s. 384.

Między Polską a Czechami

4. Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania.

Księstwo Cieszyńskie w XV wieku.

Po śmierci Bolesława I w 1431 r. zapadła decyzja utworzenia tzw. „księstwa niedzielnego” niepodlegającego dalszym podziałom, ale już w 1442 r. zostało ono rozdzielone między dzieci zmarłego księcia: dzielnicą cieszyńską władał Waćław, okręg bytomski otrzymał Bolesław II, połowę Głogowa i księstwa głogowskiego dostał Władysław, a Cieszyn został podzielony w połowie między braci Przemysława II i Bolesława II. Kłopoty finansowe zmusiły książąt cieszyńskich do sprzedaży części dóbr. Waćław za zgodą rodziny sprzedał księstwo siewierskie biskupowi krakowskiemu Zbigniewowi Oleśnickiemu, a Konradowi II Czarnemu księstwo bytomskie. Po śmierci księcia Władysława w 1460 r. istniała groźba utraty działu głogowskiego. Istotną rolę wśród rodzeństwa odegrał jednak Przemysław II. Liczna rodzina zmuszona do korzystania z niewielkich dóbr księstwa musiała szukać oparcia w dworach monarszych, starając się o lepszy rozwój gospodarczy księstwa. Finanse dostarczała gospodarka wiejska i leśna, a tereny uprawne o lepszych gruntach były zagospodarowane i zasiedlone, więc wносиły określone dochody. Większość nowych osad powstawała w górach. W Beskid Śląski dotarło górsko-pasterskie osadnictwo wołoskie. Górale korzystali z górskich hal, prowadzili gospodarke szałaśniczą, wypasali owce, dostarczali owcze runo do zamku oraz rzemieślnikom (do Bielska). Lasy beskidzkie stanowiły niezmiernie bogactwo, szczególnie w dominującym budownictwie drewnianym. W warunkach wzrastającego zubożenia książąt wzrosła rola miast. Cieszyn był największym grodem w księstwie, doskonale rozwinęło się rzemiosło, słabiej handel. Miasta zainteresowane były utrzymaniem ładu oraz bezpieczeństwa w kraju i na szlakach handlowych. Synowie Bolesława I utrzymywali dobre kontakty z Krakowem, a szczególnie Bolesław II, który włączył się do polityki międzynarodowej. Doprowadził do likwidacji napadów rabunkowych na pograniczu polsko-śląskim oraz łagodzenia rywalizacji miast małopolskich w sprawach handlowych i możnowładców pogranicza z miastami i feudałami Śląska. Był doskonałym mediatorem, zachęcał książąt śląskich do kontaktów z Polską, z sukcesami wykonywał swoje prace. Wykorzystał zamieszki w Czechach i do końca życia zachował niezależność. Wspólnie z rodzeństwem zawarł układ z Polską w celu walki z rabusiami pogranicza polsko-czeskiego (1435 r.).

Między Polską a Czechami

1. Jaka rolę polityczną spełnili książęta cieszyńscy w XV wieku?
2. Jaka orientację polityczną preferowali książęta cieszyńscy?
3. Kim byli Wołosi?
4. W jakim kierunku rozwijał się Cieszyn w XV wieku?
5. Jaka rolę dla rozwoju Śląska Cieszyńskiego odegrał Bolesław II?
6. Poszukaj informacji o szlaku zbójników karpaccich i wyjaśnij, dlaczego okolice Cieszyna i Żywca powinny zostać uznane za stolicę zbójnictwa karpacciego w okresie XVII i XVIII w.?
7. Przypomnij sobie opowiadania i legendy o Ondraszku.
8. Kim był Ondraszek?

5. Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania.

Władysław Jagiellończyk, król Czech, dał bratu Janowi Olbrachtowi w lenno księstwo głogowskie ze Szprotawą i Górą, z obietnicą objęcia Opawy (1491 r.). Dobra miał dzierżyć, dopóki nie zostanie królem Polski, a stało się to w roku następnym, chociaż lenna zatrzymał do 1498 roku. Wtedy to król czeski wydał wielki przywilej dla Śląska: przywrócił urząd nadstarosty z postanowieniem, że może nim zostać tylko książę śląski, zobowiązał się nie powoływać śląskiej szlachty do służby wojskowej poza Śląskiem i tylko za jej zgodą nakładać nowe podatki i cła. Zygmunt Jagiellończyk nabył nowe dobra. W 1504 r. król mianował go namiestnikiem Śląska i Łużyc. Podjął wiele inicjatyw, aby zapewnić spokój i bezpieczeństwo krajowi dotkniętemu wieloma wojnami. Tytułował się tylko jako namiestnik z ramienia króla Czech. W 1506 r. został królem Polski, natychmiast opuścił księstwo głogowskie ze swoim dworem i w 1508 r. zrzekł się wszelkich praw do księstwa głogowskiego, a w 1511 r. do Opawy. Namiestnikiem Śląska został Kazimierz II cieszyński.

1. Wyszukaj w słowniku biograficznym informacje na temat namiestnika całego Śląska i Łużyc Dolnych polskiego królewicza Zygmunta.
2. Jakie decyzje w sprawie Śląska podjął Zygmunt podczas swojego panowania?
3. Kim był Kazimierz II cieszyński?

6. Debata – *Decyzje Jagiellonów w sprawie Śląska Cieszyńskiego. Właściwe i błędne postanowienia.*